

ЛІТЕРАТУРА:

1. В законодавстві офіційно закріпили гнучкий графік робочого часу та дистанційну роботу. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/165249-v-zakonodavstvi-ofitsiyno-zakripili-gnuchkiy-grafik-robochogo-chasu-ta-distantiynu-robotu>
2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 17 грудня 1971 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 29.03.2020. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 67.
4. Про затвердження Положення про умови праці надомників: Постанови Державного комітету СРСР з праці та соціальних питань від 29.09.1981. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0275400-81>

Тимофєєва Лілія Юрївна,

кандидат юридичних наук, науковий співробітник науково-дослідної частини, викладач кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат, медіатор

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ВИКОНАННЯ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ КОРОНАВІРУСУ

2020 рік видався нелегким для світу. Наприкінці 2019 р. Китай оголосив про виявлення нового раніше невідомого Коронавірусу, від якого постраждала велика кількість жителів Китаю, а потім це поширилось також і на весь світ, зокрема Україну. Ця подія стала Чорним лебедем² для всього світу, тобто непередбачуваною та неочікуваною подією, до якої світ не був готовий.

17 березня 2020 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». 18 березня 2020 р. урядом України було оголошено карантин та введено обмеження щодо транспортних перевезень та функціонування публічних установ. 2 квітня 2020 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 255 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої

² Н.Н. Талєб вводить поняття «Чорний лебідь», під яким розуміє непередбачувані події, які надзвичайно впливають на суспільство. Одна з особливостей Чорного лебедя – диспропорція в наслідках, як негативних, так і позитивних [1, с. 68; 2, с. 38-41]. Непередбачувані події чинять вплив на сприйняття іншого та ситуації в цілому. Війна, терористичні акти є «чорними лебедями», тобто явищами, які неможливо було передбачити, є чимось неочікуваним. Можна прогнозувати, але не варто очікувати, що прогноз стовідсотково здійсниться. Є речі, які неможливо визначити і це нормально. Як зазначає Н. Талєб, світом керує аномальне, невідоме і малоімовірне. Таким чином, кожна екстремальна подія повинна служити точкою відліку, а не винятком. Тому спрощення зазнає невдачі і заподіює найбільшу шкоду там, де щось нелінійне спрощується до лінійного і заміщується ним. Цей варіант зустрічається найчастіше [1, с. 31].

коронавірусом SARS-CoV-2» (яка замінила постанову від 16 березня 2020 р. № 215, яка замінила постанову від 11 березня 2020 р. № 211).

Разом з тим, наскільки умови карантину спроможні вплинути на забезпечення безпеки, прав та свобод людини та громадянина.

В таких ситуаціях завжди порушуються цивільні права громадян, зокрема пов'язані з виконанням умов договору.

ЦК України передбачає можливість укладання як письмового, так і усного договорів. Разом з тим, як показує практика, усний договір не дає жодних гарантій його виконання тим паче коли йде мова про такі непередбачувані обставини.

Якщо немає письмового договору з роботодавцем, то немає гарантії щодо додержання з ним домовленостей відносно заробітної плати, а також немає гарантії щодо збереження місця роботи, відпустки, лікарняного, пенсійних відрахувань та ін. Щойно в Україні оголосили про карантин, було звільнено велику кількість людей, які працювали не офіційно. Статистику продивитись звичайно що неможна. Разом з цим, це історії багатьох людей, наших знайомих, колег, рідних. Ці історії непоодинокі та носять масовий характер та невтішні наслідки для людей.

Те саме стосується оренди житла. Сума податків значна і власники квартир не реєструються як суб'єкти підприємницької діяльності. Орендатор не застрахований від того, що власник його не виселить, або не підніме плату на житло. Також останнім часом в Одесі серед осіб, які «приглядають» за квартирами (слідкують за порядком, сплачують комунальні) популярно представляти її власником та здавати в оренду навіть не повідомляючи власника. Громадянин представляється власником, але такими не є. Договір не укладається, орендатор сплачує плату за квартиру та завдаток. Людина виїжджає добровільно або під певним впливом умов, завдаток не повертається. Власники квартир часто не знають, хто саме живе у них в квартирі та чи хтось живе.

У зв'язку з такими не законними «договорами» виникає ланка порушень та зловживань. Звичайно, що «чорні лебеді» в даному випадку також використовуються на власну користь.

Зокрема, в січні 2020 р. гр. Т. орендував кімнату в квартирі у гр. Р., який представився її власником. Умови щодо оренди були записані на аркуші паперу в довільній формі. З часом умови почали змінюватись, зокрема щодо оплати, у зв'язку з чим стали виникати конфлікти. Через деякий час також виявилось, що Р. не є власником квартири, а тільки приглядає за нею.

16 березня 2020 р. гр. Р. напав на гр. Т. з метою заволодіння грошима та наніс низку ударів кулаками по обличчю та голові (життєво важливий орган),

спричинивши останньому тілесні пошкодження (тобто Р. вчинив злочин, передбачений ч. 1 ст. 187 КК). До ЄРДР внесено відомості щодо вчинення злочину, передбаченого ст. 125 КК. Незважаючи на неодноразові прохання надати витяг про внесення даних в ЄРДР (усні та письмові), такий витяг не надавався. Посягання на майно проігноровано, а відеозапис з камери спостереження не приєднаний до кримінального провадження. Потерпілий позбавлений реальної можливості брати участь у судових засіданнях та процесуальних діях досудового розслідування (громадський міжміський транспорт не працює, власного транспорту немає, таксі на такі відстані коштує дорого, крім того в таких умовах небезпечно пересуватись на такі відстані як для власного здоров'я, так і здоров'я інших людей). Процесуальні можливості чинного КПК не дають реалізувати технологічні можливості цифрової ери. Крім того, без статусу потерпілого в кримінальному провадженні виникають труднощі у зв'язку з подачею цивільного позову щодо відшкодування спричиненої шкоди.

Таким чином, не укладення письмового договору про оренду квартири у відповідності з вимогами ЦК України спричинило вчинення кримінального правопорушення.

Ця ситуація яскраво відображує проблеми дотримання прав людини, зокрема в умовах карантину.

Людина опиняється сам на сам зі своїми порушеними правами, можливістю їх повторного порушення як цивільно-правовому, так і кримінально-правовому розумінні, якщо вчасно не запобігти такому. Як наслідок – недовіра владі, правосуддю, розпач та вчинення злочинів. Безкарність розбещує та розв'язує руки.

Висновки. Це неможливо вирішити змінами до ЦК, КК, КПК чи іншого законодавства. Цивільне законодавство передбачає права та обов'язки громадян. Проте, якщо в державі залишаються практики не укладення письмових договорів відповідно до законодавства з його подальшою реєстрацією, всі ці гарантії та норми закону є марними.

Щоб відбулися зміни держава має реально змінити цінності у бік забезпечення безпеки та свободи людини. Необхідно забезпечити реальний механізм притягнення до відповідальності осіб, які порушують умови договорів, незалежно від того письмові вони чи усні.

Також необхідно налагодити роботу електронного суду, та зокрема переглянути можливість отримати електронний ключ з дому. Якщо звернення надсилається через електронну пошту, воно має реєструватись, а заявнику має надходити відповідь також електронною поштою.

Крім того, необхідно популяризувати медіаційні практики та реальний доступ до них, зокрема в справах з недотриманням умов договору між сторонами. В умовах карантину вже декілька медіаційних груп впроваджують консультування он-лайн, відпрацювання медіаційних навичок он-лайн та ін.

Ткалич Максим Олегович,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Запорізького національного університету*

ВИКОНАННЯ КОНТРАКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СПОРТІ В ПЕРІОД СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Світова пандемія COVID-19 завдала потужного удару по всіх сферах життєдіяльності людства. Не стала винятком й сфера спорту. Практично всі спортивні змагання на планеті, починаючи з Олімпіади 2020 у Токіо і чемпіонату Європи з футболу 2020, і закінчуючи національними чемпіонатами (крім Білорусі) з початком пандемії були скасовані або відтерміновані, що не має прецедентів за всю історію сучасного спорту.

Окрім скасування спортивних змагань, наразі зупинено й будь-який тренувальний процес. Отже, ситуація, що склалася, вимагає негайного вирішення цілого масиву проблем приватно – правового характеру. Зокрема, головним є питання виконання контрактних зобов'язань спортивними клубами і спортсменами.

Оскільки найбільш популярним у світі видом спорту, без перебільшення, є футбол, варто проаналізувати питання виконання контрактних зобов'язань на прикладі футболу. Отже, 7 квітня 2020 року ФІФА видала циркуляр № 1714 під назвою «COVID-19 Football Regulatory Issues» [1], в якому федерація надала рекомендації щодо особливостей врегулювання проблемних відносин у футболі в період пандемії. Головні питання, які розглядалися в зазначеному циркулярі, стосувалися упорядкування таких проблемних аспектів: «терміни дії контрактів, що закінчуються в період карантину, і нові контракти (тобто ті, які вже підписані і повинні розпочатися в період карантину); контракти, які не можуть бути виконані належним чином; порушення термінів переходів гравців («трансферні вікна»).

Отже, важливим аспектом, який буде впливати на виконання учасниками відносин у сфері спорту своїх контрактних зобов'язань є визнання ФІФА наявності форс-мажорних обставин. Втім, у своєму циркулярі ФІФА зазначила, що його приписи носять рекомендаційний характер. Відповідно, ймовірним є